



ÖZBEKİSTAN



ELEKTRİK-ELEKTRONİK SEKTÖRÜ PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

Tarih: Ekim 2025

Raporu Hazırlayan: Taşkent Ticaret Müşavirliği

1. Ülke Pazarında Elektrik-Elektronik Sektörü

1.1 İlgili Sektörde Üretim

Özbekistan'ın sanayi üretimi son 5 yıllık dönemde, üretilen ürünlerin fiziksel hacmi bakımından, yıllık ortalama %5,6 oranında büyüme göstermiştir. 2020 yılında 36,7 milyar USD seviyesinde olan sanayi üretimi 2024 yılında yaklaşık 70 milyar USD olarak gerçekleşmiştir. 2024 yılı sanayi üretimi, üretilen ürünlerin fiziksel hacmi bakımından, geçen yıla göre yaklaşık %6,8 oranında artış göstermiştir. İmalat sanayinin toplam sanayi üretimindeki payı %85'in üzerindedir.

Özbekistan elektrik-elektronik sanayi 2024 yılında 31 trilyon UZS (yaklaşık 2,45 milyar USD) değerinde üretim gerçekleştirmiştir. Ülkede yerleşik ve bu sektörde faaliyet gösteren yaklaşık 100 üretici bulunmaktadır. Söz konusu firmaların yaklaşık %18'i kablo ve tel, %36'sı elektrikli ev aletleri ve %44'ü ise diğer elektrik-elektronik ürünlerinin üretimini gerçekleştirmektedir. Sektörün 2024 yılı ihracatı 1 milyar USD'nin üzerindedir.

1.2 Ortalama Üretici Fiyatları

Özbekistan'ın üretici fiyat endeksi (ÜFE) 2024 yılında %13,7 olarak gerçekleşmiştir. Son 5 yıllık dönem incelendiğinde, ÜFE'nin %13,1 seviyesinde gerçekleştiği ve 2022'den bu yana düşüş eğiliminde olduğu görülmektedir. İmalat sanayindeki ÜFE ise, 2024 yılında %13,9 seviyesindedir. İmalat sanayinin alt sektörlerinden elektrik-elektronik sektöründeki ÜFE'nin 2024 yılında %9,2 ile imalat sanayi ortalamasının altında gerçekleştiği görülmektedir.

Bazı temel üretim maliyetleri şu şekildedir:

- Elektrik, 1 kwh için 0,07 USD
- Su, 1 m³ için 0,31 USD
- Doğalgaz, 1 m³ için 0,12 USD
- Ortalama asgari ücret 300 USD

1.3 İlgili Sektörde Üretici Yerli Firmalara ve Üretici Birlikleri/Derneklerine İlişkin Bilgiler

Özbekistan Elektrik-Elektronik Firmaları Derneği "Uzeltexsanoat" Özbekistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın 4 Ocak 2019 tarihli "Elektrik-Elektronik Endüstrisinin İhracat Potansiyelinin Daha da Geliştirilmesi ve Artırılmasına Yönelik Tedbirler Hakkında" PQ-4090 sayılı Kararnamesi uyarınca kurulmuş olup, Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti'nin doğrudan liderliğinde elektrik-elektronik sektörünün geliştirilmesi görevlerini yürütmektedir. Derneğin bünyesinde 75'ten fazla üye firması bulunmakta olup, söz konusu firmaların Özbekistan'ın toplam elektrik-elektronik sanayi üretiminin %80'inden fazlasını gerçekleştirmektedir.

1.4 Genel Perakende ve Toptan Satışlara İlişkin Bilgi

2025 yılının başı itibarıyla, Özbekistan'da perakende ticaret sektöründe faaliyet gösteren işletme sayısı 80.118 adet olup, firma sayısı bir önceki yıla göre %16 oranında azalmıştır. Perakende ticaret firmaları arasında büyük işletme sayısı 319, küçük işletme ve mikro firma sayısı ise 79.799'dur.

2024 yılında perakende ticaret cirosu, bir önceki yıla göre yaklaşık %10 artış göstermiş ve 403.431,8 milyar UZS'ye ulaşmıştır. Büyük işletmelerin cirosu 64.629,2 milyar UZS'ye (büyüme oranı %3), küçük işletmelerin cirosu 300.869,8 milyar UZS'ye (büyüme oranı %11) ve organize olmayan ticaret cirosu ise 37.932,8 milyar UZS'ye (büyüme oranı - %14) ulaşmıştır. Son 5 yıllık dönemde, perakende ticaret hacmi yıllık ortalama %11 oranında büyüme göstermiştir.

2024 yılı perakende ticaret toplam cirosunda büyük işletmelerin payı %16, küçük işletmelerin payı %75 ve organize olmayan ticaretin payı ise %9 seviyesindedir.

Özbekistan'ın perakende ticaret pazarında en çok pay sahibi olan bölgeleri, sırasıyla, %26 ile Taşkent Şehri, %10 ile Taşkent Vilayeti, %9 ile Semerkant Vilayeti, %9 ile Fergana Vilayeti ve %7 ile Andican Vilayeti'dir.

2025 yılının başı itibarıyla, Özbekistan'da toptan ticaret sektöründe faaliyet gösteren işletme sayısı 44.661 adet olup, firma sayısı bir önceki yıla göre %8 oranında azalmıştır. Perakende ticaret firmaları arasında büyük işletme sayısı 345, küçük işletme ve mikro firma sayısı ise 44.316'dır.

2024 yılında toptan ticaret cirosu, bir önceki yıla göre yaklaşık %11 artış göstermiş ve 455.343,2 milyar UZS'ye ulaşmıştır. Büyük işletmelerin cirosu 109.390,3 milyar UZS'ye (büyüme oranı %9), küçük işletmelerin cirosu ise 345.952,9 milyar UZS'ye (büyüme oranı %12) ulaşmıştır. Son 5 yıllık dönemde, toptan ticaret hacmi yıllık ortalama %11 oranında büyüme göstermiştir.

Özbekistan'ın toptan ticaret pazarında en çok pay sahibi olan bölgeleri, sırasıyla, %54 ile Taşkent Şehri, %12 ile Taşkent Vilayeti, %6 ile Semerkant Vilayeti ve %6 ile Fergana Vilayeti'dir.

2. Ülkenin Sektörde Dış Ticareti

2.1 Elektrik-Elektronik Sektöründe Ülkenin En Fazla İthalat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke

	Ülke Adı	İthalat Değeri (bin \$) (2024)	Miktar (ton/kg...)	Oran (%) (İthalat Değeri / Toplam İthalat)
1	Çin	3.922.223	-	63
2	Rusya Federasyonu	361.934	-	6
3	Japonya	246.090	-	4
4	Güney Kore	243.545	-	4
5	BAE	222.674	-	4
6	Vietnam	202.856	-	3
7	Türkiye	188.703	-	3
8	Kazakistan	129.689	-	2
9	ABD	108.807	-	2
10	Almanya	75.201	-	1

2.2 Elektrik-Elektronik Sektöründe Ülkenin En Fazla İhracat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke

	Ülke Adı	İhracat Değeri (bin \$) (2024)	Miktar (ton/kg...)	Oran (%) (İhracat Değeri/Toplam İhracat)
1	Rusya Federasyonu	129,832	-	25
2	Kırgızistan	85,738	-	16
3	Kazakistan	85,737	-	16
4	Türkiye	70,254	-	13
5	Tacikistan	43,289	-	5
6	Çin	26,516	-	8
7	Azerbaycan	19,737	-	4
8	Moğolistan	18,521	-	2
9	Gürcistan	8,728	-	3
10	Türkmenistan	8,035	-	2

2.3 Elektrik-Elektronik Sektöründe Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İthalat Yaptığı Ürünler (10 ürün)

Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	İthalat Değeri (bin \$)	Türkiye'den İthalatı (bin \$)	Türkiye'den İthalatının Payı (%)
851713	Akıllı telefonlar	563.429	-	-
854143	Fotovoltaik hücreler	478.698	0,1	-
850231	Rüzgar enerjisiyle çalışan elektrik jeneratör setleri	361.427	-	-
851762	Ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya, çevirmeye, vermeye / yeniden oluşturmaya mahsus makinalar	360.238	1,6	0
851761	Ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus baz istasyonları	287.322	-	-
850423	Sıvı Dielektrikli Transformatörler;Gücü>10000 Kva	241.868	-	-
850440	Statik konvertörler	230.247	6,2	0
853710	Elektriğin kontrol/dağıtımı için, 85.35-85.36'daki iki/daha fazla cihazla donatılmış tablo, pano vb.	217.761	26,4	1,2
847150	Diğer otomatik bilgi işlem makinaları için işleme birimleri	193.288	0,7	0
852352	Sesleri ve diğer fenomenleri kaydetmeye mahsus yarı iletken akıllı kartlar	183.137	-	-

2.4 Elektrik-Elektronik Sektöründe Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İhracat Yaptığı Ürünler (10 ürün)

Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	İhracat Değeri (bin \$)	Türkiye'ye İhracatı (bin \$)	Türkiye'ye İhracatının Payı (%)
852872	Renkli diğer televizyon alıcı cihazları	67.672	0	0
850239	Diğer elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları	59.113	-	-
841810	Birden fazla dış kapılı veya çekmeceli veya bunların kombinasyonu olan kombine haldeki soğutucu-dondurucu	51.312	0	0
851220	Motorlu taşıtlar veya motosikletler için aydınlatma veya gözle görülebilen işaret cihazları	36.621	0	0
845011	Tam otomatik çamaşır yıkama makinaları; kuru çamaşır kapasitesi <= 10 kg	30.969	-	-
851660	Elektrikli diğer fırınlar, ocaklar, pişirme sacları, kaynatma halkaları, ızgaralar ve kızartma cihaz	29.049	0	0
850422	Sıvı dielektrikli transformatörler; 650 kva < gücü <= 10 000 kva	28.698	-	-
845012	Diğer çamaşır yıkama makinaları (santrifüjlü kurutma tertibatlı olanlar)	22.493	0	0
851610	Elektrikli anında veya depolu su ısıtıcıları ve daldırma tipi ısıtıcılar	17.737	-	-
851490	8514 pozisyonunda yer alan ocak, fırın ve cihazlar için aksam ve parçalar	16.975	0	0

3. Sektörde Ülkemizden İhracat (Değer ve Miktar)

3.1 Sektörde Ülkemizin Ülkeye İhracatı (bin \$)

	Gümrük Tarife Kodu (6 Bas.)	Ürün Adı	2022	2023	2024
1	853710	Elektriğin kontrol/dağıtımı için, 85.35-85.36'daki iki/daha fazla cihazla donatılmış tablo, pano, sa	20.610	14.476	26.413

2	850213	Dizel veya yarı dizel elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları; çıkış gücü > 375 kva	6.548	6.235	13.343
3	854449	Bağlantı parçaları takılmamış diğer elektrik iletkenleri; izole edilmiş, gerilimi <= 1000 v	10.744	7.458	12.970
4	850710	Pistonlu motorlar için kurşun asitli starter akümülatörler	3.417	6.577	8.600
5	851660	Elektrikli diğer fırınlar, ocaklar, pişirme sacları, kaynatma halkaları, ızgaralar ve kızartma cihaz	8.936	7.714	7.520
6	853669	Fişler ve soketler (prizler); anma gerilimi <= 1000 v	6.451	7.106	6.628
7	850220	Kıvılcım ateşlemeli, içten yanmalı, pistonlu motorlu elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları	54.555	1.734	6.293
8	850440	Statik konvertörler	4.340	4.599	6.205
9	853890	Sadece ve esas itibarıyla 85.35, 85.36 veya 85.37 (8538.10 hariç) pozisyonlarında yer alan cihazlard	1.983	2.731	5.803
10	853690	Elektrik devrelerinin anahtarlama/korunması veya elektrik devresine/devresinden bağlantı yapmaya	7.258	7.425	5.199
	TOPLAM		124.842	66.055	98.974

3.2 Sektörde Ülkemizin Ülkeye İhracatı (Miktar / ton)

	Gümrük Tarife Kodu (6 Bas.)	Ürün Adı	2022	2023	2024
1	853710	Elektriğin kontrol/dağıtım için, 85.35-85.36'daki iki/daha fazla cihazla donatılmış tablo, pano, sa	1,042,595	579,647	1,014,963
2	850213	Dizel veya yarı dizel elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları; çıkış gücü > 375 kva	87	141	202
3	854449	Bağlantı parçaları takılmamış diğer elektrik iletkenleri; izole edilmiş, gerilimi <= 1000 v	1,186,658	890,566	1,813,220
4	850710	Pistonlu motorlar için kurşun asitli starter akümülatörler	1,563,770	3,006,606	3,630,708
5	851660	Elektrikli diğer fırınlar, ocaklar, pişirme sacları, kaynatma halkaları, ızgaralar ve kızartma cihaz	242,820	241,443	110,668

6	853669	Fişler ve soketler (prizler); anma gerilimi ≤ 1000 v	729,824	756,400	696,402
7	850220	Kıvılcım ateşlemeli, içten yanmalı, pistonlu motorlu elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları	84	159	275
8	850440	Statik konvertörler	292,432	212,786	287,862
9	853890	Sadece ve esas itibarıyla 85.35, 85.36 veya 85.37 (8538.10 hariç) pozisyonlarında yer alan cihazlard	151,399	267,134	411,004
10	853690	Elektrik devrelerinin anahtarlanması/korunması veya elektrik devresine/devresinden bağlantı yapmaya	617,115	546,153	383,410

4. Sektörde İhracat Yoluyla Pazara Giriş

4.1 Sektör İçin Hedef Bölgeler / Şehirler / Eyaletler

Pazara girişte hedeflenmesi gereken öncelikli bölgelerin Taşkent Şehri ve Taşkent Vilayeti olması gerektiği değerlendirilmektedir. Özbekistan'ın toplam perakende ticaret hacminin %36'sı; toptan ticaret hacminin ise %66'sı Taşkent Şehri ve Vilayetinde gerçekleştirilmektedir. Bu iki bölgenin Özbekistan'ın GSYİH'na katkısı yaklaşık %30 seviyesindedir. Ayrıca, 2024 yılında Özbekistan'da ithalat yapan firmaların %45'i Taşkent Şehrinde, %10'u ise Taşkent Vilayetinde bulunmakta olup, Taşkent Şehri Özbekistan'ın toplam ithalatının %51'ini, Taşkent Vilayeti ise %10'unu gerçekleştirmektedir. Alım gücü açısından değerlendirildiğinde ise, Taşkent Şehri'ndeki ortalama maaş ve ücretlerin ülke ortalamasının %70 üzerinde olduğu görülmektedir.

Taşkent Şehri ve Vilayetinin yanı sıra, Semerkant, Buhara ve Fergana, Andijan ve Namangan Şehirleri de diğer hedef bölgeler olarak değerlendirilmektedir.

4.2 Sektörde Önde Gelen Firmalar ve Pazarın Yapısı

Firma unvanı	Ürün grubu	Web-sitesi
Procab QK MChJ	Kablo ve tel	https://www.procab.uz/
Techno Cable Group QK MChJ	Kablo ve tel	https://tcg.uz/glavnaya/
Andjonkabel QK AJ	Kablo ve tel	https://cable.uz/
Yuqorichirchiq Energy Systems MChJ	Kablo ve tel	-
Metal Processing Technology MChJ	Kablo ve tel	-
Grand Tehnolog MChJ	Kablo ve tel	https://grandkabel.uz/
Metsol MChJ	Kablo ve tel	-
Uzkabel QK AJ	Kablo ve tel	https://uzkabel.uz/
Artel Electronics Manufacturing MChJ	Beyaz eşya ve elektrikli ev aletleri	https://artelelectronics.com/

Arca Group MChJ	Elektrikli güç ekipmanları	https://arca.uz/en
Samsung Electronics Uzbekistan MChJ	Beyaz eşya ve elektrikli ev aletleri	https://www.samsung.com/uz_uz/
Rosion Electronics MChJ	Beyaz eşya ve elektrikli ev aletleri	http://roison.uz/en/index.php

4.2.1 İlgili Oda/Birlik/Dernek/STKlar ve İletişim Bilgileri

Özbekistan Elektrik-Elektronik Firmaları Derneği “Uzelteksanoat”

<https://uzeltech.uz/>

info@uzelteksanoat.uz

+998 71 207 44 66

4.2.2 Varsa İthalatçı Firma Bilgisi Alınabilecek Açık Kaynaklar

<https://en.yellowpages.uz/>

<https://www.goldenpages.uz/en/?>

<http://cooperation.uz/en>

4.3 Sektörün İthalatında Zorunlu Belgeler

Elektrik-elektronik ürünleri Özbekistan’da zorunlu uygunluk değerlendirmesine tabidir.

Teknik düzenleme alanındaki düzenleyici belgelerin gerekliliklerine uygunluğun zorunlu onayına tabi ürün türlerinin listesi (30 Ocak 2021 tarih ve 43 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı) aşağıdaki bağlantı yer almaktadır. (Ek-4)

<https://lex.uz/ru/docs/5249376#5251048>

4.4 Sektörde sevk öncesi inceleme zorunluluğu var mıdır? Varsa yetkilendirilmiş gözetim şirketleri hangileridir?

UHY APPRAISERS (<https://www.uhy-appraisers.uz/>)

Monitör ve projektörler;

Elektrikli akışlı veya depolu su ısıtıcıları (kapasitif) ve elektrikli dalgıç ısıtıcılar;

Elektrik motorları ve jeneratörler (elektrik jeneratör grupları hariç)

SUNCHINE INSPECTION (<https://www.sunchineinspection.com/uzbekistan-psi-price-verification/>)

Hava veya vakum pompaları, hava veya gaz kompresörleri ve fanları;

Filtreli veya filtresiz havalandırma veya sirkülasyon çeker ocakları veya fanlı dolaplar

Motorlu bir fan ile donatılmış klima üniteleri

Isı pompaları

Bulaşık makineleri; şişeleri veya diğer kapları yıkamak veya kurutmak için makineler; şişeleri, kavanozları, kutuları, torbaları veya diğer kapları doldurmak, mühürlemek, mühürlemek veya etiketlemek için makineler; şişelerin, kavanozların, tüplerin ve benzerlerinin kapaklarını veya kapaklarını hermetik olarak kapatmaya yarayan makineler kaplar; ambalajlama veya ambalajlama ekipmanı (malları ısıyla daralan ambalaj malzemesiyle ambalajlayan ekipman dahil)

Hesaplama makineleri ve blokları

Elektrik motorları ve jeneratörler (elektrik jeneratör grupları hariç)

Jeneratör setleri ve döner elektrik konvertörleri

İndüksiyon veya dielektrik kayıpları olgusunu kullanarak malzemelerin ısıl işlemine yönelik endüstriyel veya laboratuvar ekipmanı

Televizyon alım ekipmanı içermeyen monitörler ve projektörler

Tıpta, cerrahide, dişçilikte veya veterinerlikte kullanılan alet ve X-ışını veya radyoterapi cihazları

Muayene veya tedavi amaçlı yüksek gerilim jeneratörleri, panolar ve kontrol panoları, ekranlar, masalar, sandalyeler ve benzeri eşya

TARXON SOFT (+998 90 372 72 00; Toshkent shahri, Yunusobod tumani OLOY KO`CHASI, 1A-UY)

Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutma veya dondurma ekipmanı, elektrikli veya başka türlü; ısı pompaları;

Elektrik motorları ve jeneratörler;

Tıpta, cerrahide, dişçilikte veya veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar;

X-ışını, alfa, beta veya gama radyasyonu kullanımına dayalı cihazlar

OVERSEAS MERCHANDISE INSPECTION CO. LTD (<https://omic.uz/en>)

Makine, teçhizat ve mekanizmalar; elektrikli ekipman; onların parçaları; ses kayıt ve çoğaltma cihazları, televizyon görüntü ve ses kayıt ve çoğaltma cihazları, bunların parça ve aksesuarları;

Kara taşıtları, hava taşıtları, deniz taşıtları ve ulaşım ile ilgili cihaz ve ekipmanlar;

Optik, fotografik, sinematografik, ölçü, kontrol, hassas, tıbbi veya cerrahi alet ve cihazlar; her türden saatler; müzik enstrümanları; bunların parçaları ve aksesuarları

INTERNATIONAL TECHNOLOGY GROUP (+998 90 902 39 93; Toshkent shahri, Yunusobod tumani Xalqobod ko`chasi, 16-B-uy)

Buhar veya diğer buhar enerji santralleri için kondansatörler;

Asetilen gazı jeneratörleri ve benzeri gaz jeneratörleri;

Buhar türbinleri ve diğer buhar türbinleri;

Motorlu bir fan ile donatılmış klima üniteleri ve klimalar dahil havanın sıcaklığını ve nemini değiştirmeye yönelik cihazlar;

Buzdolapları, derin dondurucular ve diğer soğutma veya dondurma ekipmanları; ısı pompaları;

Diğer yazıcılar, fotokopi makineleri ve faks makineleri ; bunların parçaları ve aksesuarları;

Çamaşır makineleri, ev tipi veya endüstriyel

ENGINEERING BUREAU FRANKE INTERNATIONAL (uz.office@ebfi.uz; 16B, Khalkobod Street, Yunusabad District, Tashkent)

Elektrikli makine ve cihazlar, bunların parçaları; ses kayıt ve çoğaltma cihazları, televizyon görüntü ve ses kayıt ve çoğaltma cihazları, bunların parça ve aksesuarları;

Optik, fotografik, sinematografik, ölçü, kontrol, hassas, tıbbi veya cerrahi alet ve cihazlar; bunların parçaları ve aksesuarları

4.5 Sektördeki Önemli Fuarlar (milli katılım olup olmadığı) ve Tarihleri

“Power Uzbekistan” fuarı Özbekistan’ın enerji ve elektrik-elektronik sektörlerinin önde gelen fuarı konumunda olup, 12-14 Mayıs 2026 tarihlerinde fuarın on dokuzuncusu gerçekleştirilecektir. Söz konusu fuar Bakanlığımızın fuar destekleri kapsamında yer almaktadır.

<https://power-uzbekistan.uz/en/main>

“UzEnergy Expo” fuarı Özbekistan’ın bu alandaki diğer bir fuarı konumunda olup, 20-22 Ekim 2026 tarihlerinde fuarın yirmincisi gerçekleştirilecektir. Söz konusu fuar Bakanlığımızın fuar destekleri kapsamında yer almaktadır.

<https://ieg.uz/uzenergyexpo>

4.6 Sektör firmalarına hitap eden ve gerçekleştirilmesi planlanan ticaret heyetleri

Yakın dönemde planlanan herhangi bir ticaret heyeti bulunmamaktadır.

4.7 Varsa Sektörde İhale Yayımlayan Kamu Kurumları ile İlgili Bilgiler

<https://uzeltech.uz/announcements-and-tenders>

<https://etender.uzex.uz/home>

<https://xarid.uzex.uz/home>

<https://www.pppda.uz/en/tender-announcements> (Kamu Özel İşbirliği Projeleri)

“Ulusal Elektrik Şebekeleri” - https://www.het.uz/ru/pages/view/procurement_info

Enerji Bakanlığı: <https://minenergy.uz/en/news/category/2>

4.8 Ülkenin, Ülkemiz ve Diğer Ülkelerle STA / TTA’ları Hakkında Bilgi

Bağımsız Devletler Topluluğu üye ülkelerinden Azerbaycan, Belarus, Gürcistan, Ermenistan, Kazakistan, Kırgızistan, Moldova, Rusya, Tacikistan ve Ukrayna arasında serbest ticaret

bölgesi oluşturan Anlaşma 18 Ekim 2011 yılında imzalanmıştır. Özbekistan Anlaşmayı Aralık 2013'te imzalamıştır. Anlaşma, 2014 yılı başı itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti ile Türkmenistan Hükümeti Arasında Uzun Vadeli Ticaret ve Ekonomik İşbirliğinin Ana Yönlerine İlişkin Anlaşmaya Ek Serbest Ticaret Rejiminden İstisnalara Dair Protokol 16 Temmuz 2024 tarihinde Taşkent'te imzalanmış ve 25 Şubat 2025 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Anlaşma ile 30 kalem ürün hariç olmak üzere, gümrük vergileri ve kısıtlamalar karşılıklı olarak kaldırılmıştır.

Pakistan ile Özbekistan arasında 3 Mart 2022 tarihinde Tercihli Ticaret Anlaşması (17'şer ürün) imzalanmıştır.

Türkiye ile Özbekistan arasında 29 Mart 2022 tarihinde Tercihli Ticaret Anlaşması (12'şer ürün) imzalanmış olup, 1 Temmuz 2023 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. TTA'nın genişletilmesine dair müzakereler 2024 yılı Ekim ayında başlamış olup, görüşmeler devam etmektedir.

Özbekistan ile Afganistan arasında 17 Ağustos 2024 tarihinde Tercihli Ticaret Anlaşması (14'er ürün) imzalanmış olup, Anlaşma Ekim 2024'te yürürlüğe girmiştir.

Avrupa Birliği, Özbekistan'ı, 10 Nisan 2021'de GSP kapsamındaki ürün gruplarının üçte ikisinde (6.200 başlık) gümrük tarifeleri kaldıran genişletilmiş Genel Tercihler Sistemi (GSP+) ticaret düzenlemesinin dokuzuncu yararlanıcısı olarak kabul etmiştir. 2027'ye kadar uzatılmıştır.

1 Kasım 2021'de Özbekistan, Birleşik Krallığın 7.800'den fazla üründe sıfır ithalat vergisine izin veren Genişletilmiş Çerçeve Genelleştirilmiş Tercihler Planı'na (GSP) kabul edilen ilk ülke olmuştur.

4.9 Varsa Tercihli Tarifeden Yararlanmak İçin Gereken Belgeler

İki ülke arasında yürürlükte bulunan TTA kapsamında tercihli tarifieden elektrik-elektronik ürünleri bulunmaktadır. Bu kapsamdaki ürünler için EUR 1 Dolaşım belgesinin ibraz edilmesi gerekmektedir.

4.10 Sektörde Standartlar

Özbekistan'a ithal edilecek ürünlerin zorunlu standart kontrolü yapılmaktadır. Özbekistan sadece GOST Standart Belgesini kabul etmektedir. Özbekistan, özellikle son on yıldır gıda güvenliği ve standardizasyon sistemini aktif olarak yeniden şekillendirmektedir. Hükümet, ulusal standartları (O'z DSt olarak bilinir) ISO, Codex Alimentarius ve bazen AB standartları gibi uluslararası normlarla daha yakından uyumlu hale getirmektedir. Bu değişim, ülkenin gıda ihracatını genişletme ve yabancı yatırımcıları çekme yönündeki daha geniş hedefinin bir parçası olarak değerlendirilmektedir.

Uzstandard Ajansı standardizasyon, metroloji ve sertifikasyondan sorumlu ulusal kuruluştur.

Elektrik-elektronik ürünleri zorunlu uygunluk değerlendirmesine tabidir. Teknik düzenleme alanındaki düzenleyici belgelerin gerekliliklerine uygunluğun zorunlu onayına tabi ürün türlerinin listesi (30 Ocak 2021 tarih ve 43 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı) aşağıdaki bağlantı yer almaktadır. (Ek-4)

<https://lex.uz/ru/docs/5249376#5251048>

Ürünlere ait teknik düzenlemelerde belirtilen uygunluk belgesi olmadığı durumlarda: fiziki kontroller, gereken kalite, güvenlik ve laboratuvar testleri yapılmaktadır.

4.11 Sektörde Etiketleme

9 Eylül 2022 tarih ve 220 sayılı Karar kapsamında, 22 Ağustos 2019 tarihli 4422 sayılı Kararda bir değişiklik yapılarak, enerji verimliliği kategorisi “D” olan enerji yoğun elektrikli aletlerinin Özbekistan'a ithalatı yasaklanmış ve bu yasak kapsamındaki ürünlere ilişkin GTIP bilgilerinin de yer aldığı bir ürün listesi yayımlanmıştır.

Bu defa, 3 Aralık 2022 tarih ve 436 sayılı Karar ile yine bir değişiklik yapılmış ve enerji verimliliği kategorisi "B ve altı" olan ürünlerin ithalatı yasaklanmıştır. Dolayısıyla, bu karar kapsamında ürünler eğer A sınıfı enerji verimliliğine sahip değilse ülkeye ithalatı mümkün bulunmamaktadır. Söz konusu listede, merkezi ısıtma kazanları, davlumbaz, kombi, klima, dondurucular, ısıtma soğutma sistemleri gibi 18 ürün bulunmaktadır.

Yukarıda bahse konu düzenlemeden sonra çıkarılan 10.01.2024 tarihli ve 15 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı çerçevesinde, Uzeltehsanoat Birliği (Elektrik-Elektronik Üreticileri Birliği) çatısı altında “Eltech-Lab LLC” adlı bir devlet kuruluşunun kurulması ve elektrikli ürünlerinin teknik düzenlemelere ve uluslararası gerekliliklere (güvenlik ve enerji verimliliği göstergeleri) uygunluğunu değerlendirilmesi için modern bir test laboratuvarı ve sertifikasyon merkezinin oluşturulmasına karar verilmiştir.

4.12 Lojistik (nakliye süresi, en fazla tercih edilen taşıma modları, güzergahlar v.b.)

En çok tercih edilen taşıma yöntemi karayoludur. Nakliye ücretleri tır bazında 6-7 bin dolar arasında değişmektedir. Parsiyel olarak kg başı ortalama 0,45 \$’dır. Türkiye – Özbekistan arasındaki karayolu taşımacılığı güzergahları, Türkiye > Gürcistan > Rusya > Kazakistan > Özbekistan; Türkiye > İran > Türkmenistan > Özbekistan ve Türkiye > Gürcistan > Azerbaycan (Ro-Ro) > Kazakistan > Özbekistan güzergahlarıdır. Karayolu taşımalarının 12-13 gün sürdüğü bilinmektedir.

4.13 Sektörde Ambalajlama

Genel olarak, ithalat kantağında paketleme ve işaretleme koşulları sabittir. Ambalaj malzemesi Özbek ithalatçısının kalite şartlarına uygun olmalıdır. Paketlerin genellikle açık havada saklandığı düşünülmelidir, bu nedenle suya dayanıklı ve ısıya dayanıklı olmalıdır.

Eylül 2019 Özbekistan Bakanlar Kurulu Yönetmeliğinde bildirildiği üzere, tüketici haklarının korunmasına ilişkin diğer ek önlemlerin yanı sıra, zorunlu belgelendirmeye tabi tüketici malları Özbekistan’daki bir uygunluk işareti ile etiketlenmelidir. 21 Kasım 2020 tarih ve 737 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kapsamında, bazı elektrik-elektronik ürünler, için zorunlu dijital işaretleme sistemi getirilmiştir.

4.14 Dağıtım Kanalları

Dağıtım kanallarında öne çıkan bölge Taşkent Şehri’dir. Raporun önceki bölümlerinde de ifade edildiği üzere, Taşkent Şehri’nin Özbekistan’ın genel toptan ticaret hacmindeki ve toplam ithalatındaki payı %50’nin üzerindedir. Ürünler çoğunlukla Taşkent Şehri’nden diğer bölgelere dağıtılmaktadır. Taşkent Şehri’nde elektrik-elektronik ürünleri için önde gelen toptancı pazarı “Malika Bozor” yer almaktadır. Perakende ticaret de büyük çoğunlukla yine pazarlarda gerçekleştirilmektedir.

4.15 E-Ticaret (Sınır Ötesi E-Ticaret/E-İhracat)

4.15.1 Ülkedeki Pazaryerleri

Uzum Market, OLX, BirBir, Taobao, OZON, Alibaba.com, Alif Shop, MyBazar, Wildberries, Korzinka Go, ABU SAHIYA, AliExpress, iHerb, Olcha.

4.15.2 Özel Günler, Bayramlar v.b.

- ☐ 1 Ocak: Yeni Yıl Bayramı
- ☐ 14 Ocak: Vatan Savunucuları Günü
- ☐ 8 Mart: Kadınlar Günü
- ☐ 21 Mart: Nevruz Bayramı
- ☐ 9 Mayıs: Anma ve Saygı Günü
- ☐ 1 Eylül: Bağımsızlık Günü
- ☐ 1 Ekim: Öğretmenler Günü
- ☐ 8 Aralık: Anayasa Günü

4.15.3 En Çok Kullanılan Sosyal Medya Platformları

Telegram, Instagram ve Facebook.

4.15.4 E-Ticaretteki Gümrük Vergileri ve Muafiyetleri

De Minimis Limiti her ay için kişi başı 200 ABD Doları seviyesindedir. E-ticaret işlemlerinde basitleştirilmiş gümrük prosedürleri uygulanmaktadır.

4.15.5 E-Ticarete Yönelik Düzenlemeler

Özbekistan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulunun 19.04.2025 tarihli ve 244 sayılı Kararı

<https://lex.uz/docs/7484114>

4.15.6 E-Ticarete Yönelik Lojistik Hizmetleri (Hızlı kargo ve sipariş karşılama hizmetleri (fulfillment) sunan firmalar v.b.)

Özbekistan Postası A.Ş. (<https://uz.post/>)

DHL Express

BTL Express Cargo Servis

Aramex

Fedex

Transcontinental (UPS)

Abu Saxıy Trans Logıstık

Turksib Magistral

Starways Logistics

4.16 Tanıtım ve Pazarlama

Firma ve ürünlerin Özbekçe veya Rusça olarak tanıtıldığı broşür ve katalogların muhataplar ile paylaşılması, alıcılara ulaşmak ve birebir temas sağlamak üzere ülkede gerçekleştirilen fuarlara katılmak ve devletin ekonomik ve ticari hayattaki yönlendiriciliği, önemi ve etkinliği dikkate alınarak faaliyet alanıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile sektörel kuruluşları ziyaret etmek pazara girişte ve pazarda tutunmada önemli rol oynamaktadır. Telegram ve Instagram başta olmak üzere, dijital tanıtım ve reklamların da pazarda önemli olduğu değerlendirilmektedir.

4.17 Sektörde Tüketici /Alıcı Tercihleri ve Son Trendler

Özbekistan’da olumlu bir Türk Malı algısı bulunmaktadır. Bununla birlikte, fiyat faktörü tüketici tercihlerinde önde gelen unsurdur. Ayrıca, enerji tasarrufu sağlayan yeşil teknoloji ürünler devlet tarafından teşvik edilmektedir.

4.18 Sektörde Vergiler (gümrük vergisi, katma değer vergisi, özel tüketim vergisi, ilave gümrük vergisi, anti damping vergisi v.b.)

Özbekistan’da ithalat vergileri büyük bir çoğunlukla “ad valorem” olmakla birlikte, "spesifik" vergiler de bulunmaktadır. Gümrük vergisi oranları %0 ile %70 arasında değişiklik göstermekte olup, ortalama gümrük vergisi oranları 2017 yılından bu yana önemli bir düşüş göstermiş ve ortalama %7-8 seviyesine gerilemiştir. Ülkemiz dâhil olmak üzere üçüncü ülkelere yönelik olarak uygulanan gümrük vergileri 02/10/2019 tarih ve 4470 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile düzenlenmektedir. Gümrük vergilerin yer aldığı tabloya aşağıda bağlantıdan ulaşılabilir.

<https://lex.uz/docs/4534082#4535074>

Ülkede katma değer vergisi %12 olarak uygulanmaktadır.

Diğer taraftan, “Özbekistan Cumhuriyeti topraklarına ithalatında gümrük vergisi ve katma değer vergisinden muaf tutulacak, benzeri ülkede üretilmeyen teknolojik ekipmanlar listesi" Bakanlar Kurulu’nun 04.06.2021 tarihli ve 352 sayılı Kararıyla onaylanmıştır. Söz konusu listenin yayımlandığı günden bu yana yapılan değişikliklerle genişletilmektedir. Listede hâlihazırda 10’lu GTIP bazında 678 kalem ürün bulunmaktadır.

<https://lex.uz/docs/5445273>

- 84. Fasılda (Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makinalar, Mekanik Cihazlar ve Aletler; Bunların Aksam ve Parçaları) 520 ürün;
- 85. Fasılda (Elektrikli makina ve cihazlar ve bunların aksam ve parçaları...) 32 ürün;
- 9405 sayılı GTIP altında (aydınlatma cihazları...) 2 ürün bulunmaktadır.

Bu listede yer alan ürünler ülkeye ithal edildiğinde üretim yılı olarak 3 yaşından küçükse hem GV hem KDV’den, 3 yaşından büyükse sadece GV’den muaf tutulmaktadır.

4.19 Varsa Sektöre Yönelik ve Genel Tarife Dışı Engeller

Ülkede bazı ürünler için referans fiyat uygulamaları bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra A sınıfı enerji verimliliğine sahip olmayan bazı enerji yoğun elektrikli ev aletleri için ithalat yasağı bulunmaktadır. (Detayları yukarıda ifade edilmiştir.)

5. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Fırsatlar (Örnek: artan talep, e-ticaretin yaygınlaşması, ülkemizle yapılan Serbest Ticaret Anlaşması v.b.)

Shavkat Mirziyoyev'in 2016'da Cumhurbaşkanı olarak seçilmesinin ardından ülkede, daha açık ve piyasa odaklı bir ekonomiye geçişin sağlanması ve daha elverişli bir yatırım ortamının oluşturulması amacıyla büyük ölçekli birçok siyasi ve ekonomik reform hayata geçirilmiş olup, dönüşüm süreci devam etmektedir. 2017 yılından bu yana ekonomik büyüme hızlanmış ve Özbek halkının satın alma gücü artış eğilimine girmiştir. Son 5 yıllık dönemde, kişi başına düşen toplam gelirin reel büyüme oranı yıllık ortalama %5 seviyesindedir.

Diğer taraftan, Özbekistan nüfusu son beş yıllık dönemde yıllık ortalama 725 bin kişilik bir artış göstermektedir. Dahası ülkenin elektrik elektronik ürünleri ithalatı son 5 yıllık dönemde yaklaşık üç kat artış göstermiş ve 2024 yılında yaklaşık 4 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. Bütün bu veriler ülkedeki artan talebe işaret etmektedir.

6. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Tehditler (Örnek: yoğun rekabet ortamı, korumacı politikalar, tüketici tercihlerinde farklılıklar, ekonomik dalgalanmalar, siyasi istikrarsızlık v.b.)

Özbekistan'daki sanayileşme hızlandıkça ve yapılan yatırımlarla gıda işleme kapasitesi genişledikçe daha korumacı politikalar devreye alınmaktadır.

Ayrıca, yukarıda detayları verildiği üzere, merkezi ısıtma kazanları, davlumbaz, kombi, klima, dondurucular, ısıtma soğutma sistemleri gibi ürünlerde A sınıfı enerji verimliliği şartının ev tipi ve endüstriyel ürünler için ayrıştırılmamış olması bahse konu ürünlerin ithalatında zorluklar yaşanmasına sebep olmaktadır.

Son olarak, 15 Ağustos 2025 tarih ve 517 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı çerçevesinde, elektrik-elektronik ürünlerinde tehlikeli maddelerin kullanımının kısıtlanmasına ilişkin teknik bir düzenleme yürürlüğe girmiştir. Söz konusu düzenleme ile yerel piyasaya arz edilen elektrik-elektronik ürünlerin üretiminde kullanılan bazı tehlikeli maddelerin homojen malzeme düzeyinde kullanımı Avrupa Birliği'nin RoHS Direktifi ile uyumlaştırılması öngörülmektedir. Söz konusu düzenleme yayım tarihinden 6 ay sonra yürürlüğe girecek olup, alt düzenlemelerin hazırlanması süreci devam etmektedir.

7. Elektrik-Elektronik Sektöründe İhracatın Artırılması için Firmalara Öneriler

Özbekistan son yıllarda gerçekleştirdiği reformlar ile sanayileşmesini her geçen gün hızlandırmaktadır. Bu durum önemli bir enerji ihtiyacı doğurmaktadır. Ayrıca, 2023 yılında yaşanan enerji krizi bu ihtiyacı doğrulamıştır. Bu çerçevede, ülkede enerji arzı ve verimliliğine yönelik birçok yeni politika uygulanmakta ve bu doğrultuda birçok yatırım gerçekleştirilmektedir. Hızla artan nüfus da dikkate alındığında, elektrik ve elektronik sektöründeki ihracat pazarı potansiyelinin arttığı değerlendirilmektedir.

Son olarak, ülkede enerji arzı güvenliği ve verimliliğini sağlamak adına pazara giriş koşullarını da doğrudan etkileyebilecek birçok yeni düzenleme getirilmektedir. Bu kapsamda, pazarın yakından takip edilmesi mevcut pazar payımızın korunması veya artırılması açısından önem arz etmektedir.

8. Belirtilmesinde Fayda Görülen Diğer Hususlar

Özbekistan'ı önemli ticari fırsatları göz ardı edilmemesi gereken risklerle sunan bir ülke olarak nitelenmek yanlış olmayacaktır. Bilinçli hareket edilmesi halinde verimli ve kârlı ticaret yapılması mümkün olan bir pazardır. Diğer taraftan, devletin ekonomiye müdahalesi olabilmektedir. Mevzuat olarak para ve sermayenin dolaşımında bir engel bulunmamakla birlikte, uygulamada bazı sınırlandırmalar olabilmektedir. Eski dönemin önemli bir sorunu olan rüşvet ve kayıt dışılık hâlihazırdaki yönetim ile azalmıştır.

Özbekistan'la ticari ilişki kurmak isteyen firmaların öncelikle bir piyasa araştırması yaparak adım atması gerekmektedir. Uzun süre tecrübe edilmeksizin firmalarla kesinlikle güvene dayalı işlem yapılmamalıdır.

Ticari ilişki ve irtibat kurulan partner firma hakkında doğru istihbarat ve bilgi toplanılması, ileride doğabilecek sıkıntıların önlenmesi açısından oldukça önemlidir. Partner firma güvenilir, iç piyasayı, mevzuatı, teamülleri ve çevreyi iyi bilen bir yapıda olmalıdır. Ödeme gücü ve düzgün mali yapıya sahip olması çok önemlidir.

Muhatap firma birebir tanınmalı; mümkünse Özbekistan'a bizzat gelinerek temas kurulmalıdır. Firma yerinde ziyaret edilmeli, üretim ve ihracat kapasitesi, satış faaliyeti vb. hakkında bilgi edinilmelidir.

Firma ile yapılacak sözleşme yerel mevzuata uygun yapılmalı ve sözleşmede mücbir sebep, müeyyide, tahkim gibi konular başta olmak üzere diğer hususlar titizlikle ve hukuki danışmanlık hizmeti alınarak hazırlanmalıdır. Muhatabın imza yetkileri araştırılmalıdır. Sözleşmenin mutlaka göz önünde yapılması ve doğru kişilerce doğru şekilde imzalanması sağlanmalıdır.

İhracatta ve ithalatta riskler mümkün olduğunca muhatap firma tarafından üstlenilmeli; gümrük ve nakliyat safhasındaki riskler olabildiğince muhatap firmaya bırakılmalıdır.

9. Genel Değerlendirme

Özbekistan, coğrafi konumu, genç ve kalabalık nüfusu, son dönemde gerçekleştirdiği reformlar ve hızlı büyüyen ekonomisiyle bölgenin en önemli ülkelerinden birisi konumundadır. Cumhurbaşkanı Sayın Mirziyoyev'in liderliğinde hayata geçirilen reformlarla ülke ekonomisi gelişmekte ve ülkedeki yaşam standartları gözle görülür bir biçimde iyileşmektedir.

2017 yılından bu yana geçen 8 yıllık dönemde, ülke ekonomisi %65 oranında büyümüş ve 115 milyar dolarlık bir büyüklüğe ulaşmıştır. Dış ticaret hacmi %150 büyümüş ve 66 milyar dolar seviyesine yükselmiştir. 2024 yılında ülkede 39 milyar dolar sabit sermaye yatırımı gerçekleştirilmiş olup, yabancı yatırımın payı %68 seviyesindedir. Özbek halkının reel satın alma gücü her yıl ortalama %5 seviyesinde büyümektedir. Bunların yanı sıra, ülkede olumlu bir Türk malı imajı bulunmaktadır. Sektöre özgü diğer hususlar da dikkate alındığında, pazarda önemli bir ihracat potansiyeli olduğu değerlendirilmektedir.

10. Kaynakça

Özbekistan İstatistik Komitesi

TÜİK Veritabanı

Özbekistan Elektrik-Elektronik Firmaları Derneği “Uzeltexsanoat”

Trademap Veritabanı